

התורה, אלא כגון: אם אכל ביום תענית **ציבור**, שאיסור אכילה בו הוא מדרבנן — בכל זאת, אינו נעשה בן סורר ומורה.

ומבאר הגמרא: **וטעמא מאי?** למה פטור על אכילת עבירה, בין על אכילת איסור מן התורה ובין על איסור דרבנן⁽³⁷⁾.

אמר קרא: "איננו שומע בקולנו" — ונדרש: **בקולנו** בקול אביו ואמו הוא דאינו שומע, ובא למעט: **ולא** זה, האוכל דבר איסור, שאינו שומע אף **בקולו של מקום** הקדוש ברוך הוא.

שנינו במשנתנו: **אכל כל מאכל ולא אכל בשר, שתה כל משקה ולא שתה יין** — אינו נעשה בן סורר ומורה.

יש להקשות, מה באה המשנה להרבות, הרי אמרה כבר במפורש: עד שיאכל וישתה יין?

ומתרצינן: סלקא דעתך שלא דוקא בשר ויין, אלא אף מאכלים ומשקים הדומים להם — בכך שמשביעים ומשכרין, לכן מדגישה המשנה: אכל "כל מאכל" ולא אכל בשר, שתה "כל משקה" ולא שתה יין — אינו נעשה בן סורר ומורה.

ומה הם אותם מאכלים ומשקים המשביעים ומשכרים כבשר ויין?

אכל כל מאכל ולא אכל בשר, לאתווי, בא לכלול בכלל הדברים שאינו נעשה בהם בן סורר ומורה, **דבילה תאנה קעילית** הבא מאותו מקום.

שתה כל משקה ולא שתה יין, לאתווי דבש וחלב המשכרים.

כמו **דתניא**: כהן שאכל דבילה קעילית, **ושתה או ששתה דבש מי דבש וחלב** ונכנס **למקדש** —

חייב מלקות — משום שעבר על הלאו עא-א שנאמר (ויקרא י'): "יין ושכר אל תשת".

ואף שלגבי הלאו של כניסה לבית המקדש שתוי יין, עובר גם על דבילה דעילית ודבש וחלב —

אינו נעשה בן סורר ומורה אם אכל ושתה מהם.

שנינו במשנתנו: **אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל וישתה יין**.

תנו רבנן: אכל כל מאכל ולא אכל בשר, שתה כל משקה ולא שתה יין — אינו נעשה **בן סורר ומורה, עד שיאכל בשר וישתה יין** —

37. כתב היד רמ"ה: שגם מי שעובר על איסור דרבנן — עובר על לאו ד"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל".
ונחלקו בכך הרמב"ם והרמב"ן (בתחילת ספר המצוות) אם מי שעובר על איסור דרבנן — עבר על לאו של לא תסור.

החודש", והיא ודאי סעודה מדרבנן.
באה המשנה להשמיענו בלשון "כללי" — כל סעודות מצוה, בין מדאורייתא ובין מדרבנן. ולמה — אם כן — הוצרך להשמיענו "עיבור החודש"? להשמיענו החידוש, שאף שהם העלו פת דגן וקטנית והוא העלה בשר ויין, מצטרף עמהם.

מתניתין:

אין בן סורר ומורה חייב, אלא אם גנב⁽³⁾ מעות מאביו, שאז יבוא להימשך ולבקש הרגלו כי אז המעות מזדמן לידו תמיד לגונבם. וכן אינו חייב אלא אם אכלו התרטימר בשר וחצי לוג יין ברשות אחרים, כי אז אינו מפחד לאכול, אבל אם אוכל ברשות אביו, מפחד, ולא יבא להימשך אחרי אכילה כזו.

גנב מעות משל אביו וקנה בהם בשר ויין ואכל ברשות אביו, או אם גנב משל אחרים ואכל ברשות אחרים⁽⁴⁾ וכל שכן אם גנב משל אחרים ואכל ברשות אביו —

אינו נעשה בן סורר ומורה.

עד, כלומר, ומתי אכן נעשה בן סורר ומורה — שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות אחרים. אלא הם דברי חכמים.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: עד שיגנוב משל אביו ומשל אמו⁽⁵⁾.

שנאמר: "זולל וסובא". ואף על פי שאין ראייה לדבר — זכר לדבר, שנאמר: "אל תהי בסובאי יין, בזוללי בשר למו". [מפורש במשנה].

ועוד⁽¹⁾ אומר (משלי כג): "כי סובא וזולל יורש [סופו להיות רש — עני, ומבקש הרגלו ואינו מוצא] וקרעים תלביש נומה [נומה היא שינה יתירה, ומי שמתגרה בה — תלבישו בגדים קרועים ובלויי סחבות]". כלומר, סוף כל בעל הנאות לבוא לידי עניות.

ומענין לענין דורשת הגמרא דרשה נוספת מפסוק זה.

אמר רבי זירא: כל הישן בבית המדרש — תורתו נעשית לו קרעים קרעים שוכח תלמודו, וזכרונו בה היא מוקטעת, חלק זוכר וחלק אינו זוכר —

שנאמר: וקרעים תלביש נומה⁽²⁾.

1. היד רמ"ה מבאר: הברייתא מביאה פסוק זה להוכחה שזולל וסובא הוא רק בבשר ויין. כי הפסוק הזה הוא המשך לפסוק "אל תהי בסובאי יין", והביאוהו לראיה שזולל וסובא יין בא לידי עניות, יורש וילבש קרעים. וזה מתאים עם דין סורר ומורה, שירדה תורה לסוף דעתו שסופו ללסטם את הבריות.

4. רש"י מבאר שאפילו אם לא אכל ברשות שגנב אלא במקום אחר. והחידוש הוא: אף שבאופן זה מפחד פחות, בכל זאת פטור, כיון דלא שכיח ליה.

5. בספרי [מובא ביד רמ"ה] דרשו לדרשת רבי יוסי ברבי יהודה:

2. כתב ה"עיון יעקב", שהמשל מקרעים הוא, שאף שתופרו ומתקנו — רישומו ניכר, כן מי שלומד לסירוגין אף שמתקנו — רישומו ניכר.

3. כתב היד רמ"ה: מה דפשיטא להו למשנתינו שזולל וסובא, הוא רק אחרי שגנב — אפשר לבארו בדרך סבא. שאם הריגתו היא

גמרא:

הגמרא מבארת את המשנה, וטעמה.

גנב משל אביו ואכל ברשות אביו, פטור, והטעם: אף על גב דהמעות שכיח ליה, בכל זאת — בעית מפחד מאביו שלא יבין שאוכל ממעות שגנב.

משל אחרים ואכל ברשות אחרים, פטור, והטעם: אף על גב דלא בעית שאינו מפחד, כי אביו אינו רואהו אוכל, בכל זאת — לא שכיח ליה אין מעות אחרים מזדמנין לו לגנב.

וכל שכן, אם גנב משל אחרים ואכל ברשות אביו, כדאי פטור, היות דלא שכיח ליה, ובעית.

עד שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות אחרים — דגם שכיח ליה לגנוב, וגם לא בעית לאכול, ובאופן זה יבא להימשך אחרי מעשיו המכוערים.

שנינו במשנתנו: רבי יוסי ברכי יהודה אומר: עד שיגנוב משל אביו ומשל אמו.

ותמהינן: אמו?! מנא לה — מנין יש לה מעות משלה, הרי, מה שקנתה אשה קנה בעלה?

ומתריצין: אמר רבי יוסי ברכי חנינא: גנב בשר ויין מסעודה המוכנת לאביו ולאמו, וכיון שהם מוכנים לכך, נקרא שגנב משל אמו, שהם שייכים גם לה, כי בעלה חייב במזונותיה⁽⁶⁾.

תירוץ זה משמעותו שגנב בשר ויין, לכן מקשינן:

והא אמר רבי חנן בר מולדה אמר רב חונא: אינו חייב עד שיגנוב מעות ויקנה בשר בזול ויאכל, ויין בזול וישתה —

ואם גנב בשר ויין — פטור.

ומתריצין: אלא, אימא כוונת רבי יוסי ברכי חנינא היא: שגנב מ"דמי" סעודה המוכנת לאביו ולאמו.

ואיבעית אם תרצה, אימא אומר עוד תירוץ על הקושיא: אמו?! מנין לה מעות? —

יש אופן שאכן יש לה מעות, והוא: דאקני לה הקנה לה איש אחר מעות, ואמר לה: "הנני מקנה לך המעות על מנת שאין לבעליך רשות בהן, ובאופן זה אין המעות שייכים לבעל.

ועתה גנב הבן גם משל אמו.

שיגנוב משל אביו ומשל אמו, ומפרש היד רמ"ה: דכתיב: "בקול אביו ובקול אמו" ולא כתיב "בקול אביו ואמו", לומר לך ששניהם שווים, וכיוון שכן, כשם שאינו חייב עד שיגנוב משל אביו — כך אינו חייב עד שיגנוב משל אמו.

6. כן מפרש רש"י.

"איננו שומע בקול אביו ובקול אמו" — יכול אמרו לו אביו ואמו להדליק את הנר ולא הדליק, תלמוד לומר: "איננו שומע" לגזירה שווה, מה איננו שומע האמור להלן: "זולל וסובא", אף איננו שומע האמור כאן "זולל וסובא". ומפרש היד רמ"ה: ששניהם מזהירין אותו לא לזלול ולסבוא.

ומה "איננו שומע" האמור כאן — עד

מתניתין:

אלא פירוש דברי רבי יהודה הוא: בשה לאביו בקול מראה וקומה — קאמר.

שרבי יהדה סובר, כמו שמבואר לקמן, שרק אם הם דומים בקול מראה וקומה, אז נעשה בן סורר ומורה.

תניא שנינו בכרייתא נמי הכי כמו שביארנו:

רבי יהודה אומר: אם לא היתה אמו שווה לאביו, בקול ובמראה ובקומה — אינו נעשה בן סורר ומורה.

מאי טעמא?

דאמר קרא: "איננו שומע בקולנו", ודריש רבי יהודה "בקולנו" בקול אחד [כיון שלא כתוב "בקולותינו" או "בקולינו" ביו"ד, שמשמעותם שני קולות].

מכך דקול בעינן אנו צריכינן שיהיו שוין — מראה וקומה נמי בעינן שיהיו שוין⁽⁸⁾.

כמאן כדברי מי, אזלא מתפרשת הא דתניא ברייתא ששנינו: בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב בתורה, דרוש! וקבל שכר⁽⁹⁾!

כמאן כדברי מי? כרבי יהודה, כי הוא דבר שאינו מצוי, שאביו ואמו יהיו שווים בקול

היה אביו רוצה לעשותו בן סורר ומורה — ואמו אינה רוצה, אביו אינו רוצה ואמו רוצה — אינו נעשה בן סורר ומורה.

עד שיהו שניהם רוצים⁽⁷⁾.

רבי יהודה אומר: אם לא היתה אמו ראויה לאביו, אינו נעשה בן סורר ומורה. מפורש בגמרא.

גמרא:

מאי פירוש: "אמו אינה ראויה לאביו" —

אילימא אם תאמר: שאינה ראויה להיות אשתו, ואין לו בה קידושין, כגון: חייבי כריתות שאמו אסורה על אביו באיסור שחייבים עליו כרת, כגון שהיא אחותו, וכן חייבי מיתות בית דין, כגון חמותו [שחייבים עליה שריפה] —

ומה בכך שאינה ראויה? סוף סוף, אבוח אביו — אבוח [נינהו], ואמיה אמו — אמיה נינהו, והם אביו ואמו, כי התורה לא כתבה: "איש ואשה", כדי לדרוש שצריכה להיות "אשתו".

רמ"ה).

וכתב המאירי: "וטעם הדברים, שלא מסרה תורה בחינת תכליתו — לשיקול דעתו של אחד מהם, אלא לשניהם, שכל שניהם מסכימים בכל — אין עוד ספק בהחלטתו".

8. עיין מהרש"א ו"תורת חיים".

9. כתב ה"תורת חיים": לכאורה תימא! כיון

והיד רמ"ה חולק עליו, ומקשה שאף שחייב במזונותיה, מכל מקום סעודה זו לא שייכת לה, כי הוא יכל לזונה בדברים אחרים.

לכן מבאר: שכיון שהוכנה לשניהם, נמצא שיש לשניהם חלק בה. ומביא לכך ראיה, עיין שם.

7. שנאמר: " ותפסו בו אביו ואמו" (רמב"ם), כל הפרשה מדברת בשניהם — אביו ואמו (יד

מראה וקומה⁽¹⁰⁾.

איבעית אימא ואם תרצה אומר: רבי שמעון היא.

דתניא: אמר רבי שמעון: וכי מפני שאכל זה הבן תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי — אביו ואמו מוציאו אתו לסקלו? האם אביו ואמו יסכימו להוציאו להורג עבור כך⁽¹¹⁾?

אלא, לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב? דרוש: **וקבל שכר**⁽¹²⁾!

אמר רבי יונתן: בן סורר ומורה היה, ואני ראיתיו וישבתי על קברו:

ובאותו ענין ממשיכה הגמרא:

כמאן אזלא הא דתניא:

עיר הנדחת שדנים את כל תושבי העיר

שעבדו בה עבודה זרה בסקילה וממונם אבד, לא חיתה ולא עתידה להיות, ולמה נכתבה פרשת עיר הנדחת בתורה — דרוש: **וקבל שכר!**

כמאן? כרבי אליעזר.

דתניא: רבי אליעזר אומר: כל עיר שיש בה ספר תורה ואפילו חומש אחד או ספר מספרי הנביאים ואפילו מזוזה אחת — אינה נעשה עיר הנדחת.

מאי טעמא?

אמר קרא בפרשת עיר הנדחת (דברים יג): **”ואת כל שללה תקבין אל תוך רחבה ושרפת באש”** —

וכיוון דאי איכא בה מזוזה או אחד משאר הספרים, **לא אפשר** לקיים את מצוות התורה לשרוף את כל שללה שהרי כתוב בהם אזכרות שם ה' —

סימן ל"סריס", או שיש לאם קול של איש, והוא סימן ל"איילונית", ואיך שיהיה, אינם יכולים להוליד.

11. ומבאר המהרש"א: אביו ואמו לא יגיעו לסוף דעתו שסופו ללסטם את הבריות, ויחוסו עליו. לכן כתבה התורה דין סורר ומורה, למען: **”דרוש וקבל שכר”**, שאכן יתבוננו בפרשת בן סורר ומורה. ויבינו עד היכן הדברים מגיעים, שסופו ללסטם את הבריות, ובאמצעות התבוננות זו, יוכיחו וייסרו את בנם להטותו לדרך הישרה. ועיין בספר חסידים סימן תתתל"א.

12. אבל חכמים חולקים על רבי שמעון, וסוברים, שאינו מילתא דלא שכחא, ואכן יבינו לאחוריתו שסופו ללסטם את הבריות, ויביאוהו

דתכלית הש"ס [לימוד התורה]: מה שמביא לידי מעשה, אם כן מה תועלת יש ללמוד דבר דלא שייך ביה מעשה?

ומתוך: ולא קושיא היא. לפי שאין לך קוץ בתורה, ואין לך מצוה, שאין לה סוד בעצמותו יתברך, שנאמר: **”א — לקים הבין דרכה והוא ידע את מקומה”**, מקומה היינו יסודה ומקורה בעצמותו יתברך. וכל העוסק בתורה, אף על גב שאינו עושה, הרי הוא עוסק בכבוד קדושתו, ומדבק שכלו בו יתברך... דתרי גווי איתא בתורה: עשייה ושמיעה דהיינו שמשגיגין על ידו — כבודו וקדושתו יתברך.

10. כן כתב היד רמ"ה.

והב"ח בהגהותיו מפרש: שאם הם שווים בקול, היינו, או שיש לאב קול של אשה, שהוא

דהרי **כתיב** (דברים יב): "אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגויים... ונתצתם את מזבחותם ושבתם את מצבותם ואשריהם תשרפון באש... לא תעשון כן לה' אלקיכם".

ולדברי רבי אליעזר, הוא דבר בלתי מצוי שעיר בישראל לא תהיה בה אפילו מזוזה אחת⁽¹³⁾.

אמר רבי יונתן: אני ראיתיה לעיר הנדחת וישבתי על תילה חרבותיה.

כמאן אזלא הא דתניא:

בית המנוגע שיש בו נגעי בתים לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב פרשת נגעי בתים בתורה — דרוש! וקבל שכר!

כמאן? רבי אלעזר ברבי שמעון.

דתנן: רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: לעולם אין הבית טמא — עד שיראה בו הנגע בבית כשתי גריסין [שיעור הנגע הוא בגודל "גריס"] על שתי אבנים מאבני הבית, שנאמר וחלצו את האבנים, משמע לפחות שתי אבנים שבכל אחת מהן שיעור נגע, ואותן שתי האבנים תהיינה בשתי כתלים דהיינו: בקרן זוית, כמו שיבואר, ארכו של הנגע כשני גריסין ורחבו כגריס, שבכל אבן יהיה כגריס על גריס.

מאי טעמא דרבי אלעזר ברבי שמעון?

כתיב (שם): "קיר" — "ומראיהן שפל מן הקיר", לשון יחיד, ועוד **כתיב** (שם): "קירות" — "והנה הנגע בקירות", לשון רבים. "אי אפשר לומר קיר שהרי נאמר קירות, ואי אפשר לומר קירות שהרי נאמר קיר"

ודרשינן: איזהו קיר שהוא כקירות? הוי אומר: זה קרן זוית.

ולדברי רבי אלעזר ברבי שמעון, הוא דבר בלתי מצוי, שהנגע יהיה בצורה זו.

אלו הם דברי התנא של הברייתא, הסובר כמו רבי אלעזר ברבי שמעון. ואילו רבי אליעזר ברבי צדוק ורבי שמעון חולקים עליו.

תניא: אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: מקום היה בתחום עיר עזה, והיו קוראין אותו למקום זה: חורבתא סגירתא, חורבת מצוערת, שנותץ משם בית המנוגע, כדין בית המנוגע שנותצים את הבית.

וכן אמר רבי שמעון איש כפר עכו: פעם אחת הלכתי לגליל, וראיתי מקום שמציינין אותו שעשו בו "ציון", כלומר סימן להתרחק ממנו, היות ואבנים שנתצו מבית המנוגע מטמאות בטומאת אוהל כמת, ואמרו אנשי המקום: שה"ציון" הוא שאבנים מנוגעות פינו לשם.

ולדברי תנאים אלו — בית המנוגע אכן היה.

הקודש יגזו", והם דורשים את דברי הפסוק: "ואת כל שללה" — "שללה, ולא שלל שמים". יד רמ"ה.

לבית דין לסוקלו. יד רמ"ה.
13. וחכמים חולקים, וסוברים שכתבי הקודש אין שורפים, כמו שכתבה שם המשנה: "כתבי

מתניתין:

ועוד נאמר: "בננו זה" — משמע שרואים אותו ודרשינן: ולא פומין.

ועוד נאמר: "איננו שומע בקולנו" — משמע שבשעת תוכחתם⁽¹⁶⁾ שמעוהו אומר: "איני מקבל דבריכם" — לכן דרשינן: ולא חרשינן.

המשנה מבארת את סדר אזהרת וענישת בן סורר ומורה.

אחרי שזלל וסבא מתרין בו מוכיחין אותו בפני שלושה [אינה⁽¹⁷⁾ כהתראת שאר עבירות שבתורה, שבהם לא חייבים מלקות

המשנה ממשיכה לבאר את אישיותם של אביו ואמו.

היה אחד מהם אביו או אמו — גידם ידו קטועה, או חיגר, או אלם, או סומא, או חרש — אינו נעשה בן סורר ומורה⁽¹⁴⁾.

שנאמר: "ותפשו בו אביו ואמו", ודרשינן: ולא גרמין.

ועוד נאמר: "והוציאו אותו", ודרשינן: ולא חגרין⁽¹⁵⁾.

ועוד נאמר: "ואמרו": ודרשינן: ולא אלמין.

בכל העבירות העדים מתרין, ואילו כאן מתרין בו אביו ואמו.

ועוד, התראה זו היא התראת ספק שהרי אינו עובר מיד ולפניהם, אלא בסתר ולאחר זמן, ואין ידוע עכשיו אם יעבור אם לאו. ואילו שאר התראות הן בשעת עשיית העבירה.

היד רמ"ה מסכים לדרך זו של רש"י [בניגוד לדעת הרמב"ם, כמו שיבואר], אבל אינו מסכים לנימוקיו.

על מה שרש"י סובר, שהתראה נעשית רק על ידי עדים, מקשה, דהיא דעת יחיד, רבי יוסי ברבי יהודה, ואילו כל התנאים חולקים עליו וסוברים, שמותרה, הוא אפילו אם התרה בו שד! או מותרה מפי עצמו.

ועל מה שרש"י סובר שהיא התראת ספק, חולק, משני טעמים. האחד, שלא כל האמוראים סוברים שהתראת ספק אינה התראה (עיי' מכות טו:).

השני, התראת ספק לדעת רש"י היא, אם מתרין בו טרם עשותו את העבירה, ואינו ברור שעתיד לעשות את העבירה. ואילו לדעת היד רמ"ה זו התראת ודאי. אלא לדעת התראת ספק

14. וכתב המאירי: "ויראה לי הטעם, מפני שהאכזריות מצויה באלו. ומכל מקום דרך אסמכתא סמכוה מן המקרא".

15. והחגרין אינם יכולים להוציאו אלא על ידי הדחק. יד רמ"ה.

16. כתב רש"י: אף שאפשר לפרש, שאומרים: "איננו שומע בקולנו", שראוהו ממשיך לזלול ולסבוא? מכל מקום כיון שהפסוק מיותר לדרשה, כמו שמפורש בגמרא, לכן דורשים, שאינו שומע בשעת התוכחה, ובדרך זו של הדרשה משתדלים לזכותו, לכן דורשים כך. היד רמ"ה סובר שפירוש זה של רש"י דחוק הוא.

ומפרש: האב והאם אומרים: "איננו שומע לתוכחת שנינו", דהיינו, שהאב "שמע" שהאם הוכיחתו, והאם "שמעה" שהאב הוכיחו. וכן כתב רבינו יונה (בפרק נגמר הדין).

17. רש"י מנמק בשתי הוכחות שאינה כהתראת שאר עבירות:

כתבה בפרשת עבודה זרה (דברים יז): "יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו", לכן, אם נקטעו ידי העדים — פטור ממיתה.

ולדעתו אין אומרים שהתורה נקטה לשון זו למצוה בעלמא, ולקיים את כל מה שיש באפשרות לקיים.

לכאורה, בלי דברי המשנה, מה שנקטה התורה לשון זו: "ותפטו" "והוציאו אותו", הוא למצוה בעלמא, ואינו מעכב. ובאה המשנה לחדש, שאם אי אפשר לקיים את הדין כמצוותה ממש כמו שכתוב בתורה — כגון שאחד מהם גידם, אין מקיימים את כל דין בן סורר ומורה, ופוטרים אותו.

ולכן דנה הגמרא: **שמעת מינה** שהתנא של משנתנו — והיא סתם משנה — סובר: **"בעינן קרא כדכתיב"**

ומשנתנו היא ראיה לשמואל.

הגמרא דוחה ראיה זו: אף אם נאמר: "לא בעינן קרא כדכתיב", בכל זאת — **שאני**

אלא בהתראת עדים, אלא מודיעים לו שאם ימשיך בהרגליו המכוערים יביאווה לפני בית דין וימיתוהו]. שנאמר: "ויסרו אותו"⁽¹⁸⁾.

ואם לא שמע בקולם — **מלקין אותו** מלקות ארבעים.

חזר וקלקל כמעשיו המכוערים — **נדון** לסקילה **בעשרים** ושלשה דינים, ככל דיני נפשות.

ואינו נמקל עד שיהו שם בין העשרים ושלשה — **שלשה הראשונים**⁽¹⁹⁾. **שנאמר:** **"בננו זה"** ודרשינן: **זה שלקה לפניכם.**

גמרא:

שמואל סובר בפרק נגמר הדין (לעיל מה: "בעינן קרא כדכתיב". כלומר, כל דיני התורה צריכים להתקיים כמו שכתובים בתורה, ואם חסר פרט אחד, ואי אפשר לקיימו, אין מקיימים את כל הדין, והפרט מעכב את קיומו. לכן סובר, שהיות והתורה

התראה בשעת מעשה העבירה. והשדי חמד (כללים מערכת ה' סימן פ"ג) מביא בשם ספר "דרך המלך", שאינו מוכח, ורש"י סובר שבנוסף על התראת אביו ואמו צריך התראת עדים, כבכל שאר דיני התורה.

18. רש"י כתב "דבעינן ויסרו אותו". והקשה היד רמ"ה, שהרי בגמרא דרשינן ממה שכתוב "ויסרו" שחייב "מלקות", ולא שייך גם לדרוש שצריך "התראה".

19. ואם מת אחד מהם — פטור. מאירי.

היא, אם אפילו כשיעשה את המעשה, אינו ברור שאכן יעבור על הלאו. ומביא דוגמאות לכך. והנה כל זה הוא לדעת רש"י והרמ"ה הסוברים שאין זו התראה כשאר התראות של חייבי לאווים.

וכן כתבו התוס' יום טוב והערוך לנר. אבל מדברי הרמב"ם משמע שסובר שהיא התראה ככל התראות.

המנחת חינוך מקשה על שיטת רש"י, שלכאורה משמע מדבריו שממיתין ומלקין אותו בלי התראת עדים, ואיך יתכן דבר כזה.

וברדב"ז (החדשות סימן שפד) באמת מוכיח מכאן, שלדעת רש"י לא צריכים בכל הלאווים

הבא שונה דין סורר ומורה,

עא-ב משום, דבוליה קרא יתירא הוא, שהיה די לנו אם התורה היתה כותבת: "כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שומע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אותו ולא ישמע אליהם. ורגמהו כל אנשי עירו באבנים..." וכל שני הפסוקים: "ותפסו בו אביו ואמו והוציאו אותו... ואמרו אל זקני עירו בננו זה..." מיותרים לדרשה.

לכן, מתוך הפסוקים המיותרים — נדרש שהתורה הקפידה לקיים דין בן סורר ומורה במדויק, כמו שכתוב, ואם חסר אחד מן פרטי הדין, כגון: שהיה אחד מהן גידם — אין מקיימים את כל הדין.

שנינו במשנתנו: ומתרין בו בפני שלשה.

ומקשינן: שלשה למה לי? הרי כל הטעם שצריכים עדים, הוא, בכדי שלא יוכל להכחישם שלא הסרוהו, ואביו ואמו פסולים לעדות, כי הם קרוביו —

ואם צריכים עדים, קשה: בתרי סני, די לנו בשתי עדים, ככל העדויות שבתורה.

ומתצינן: אמר אביי: אכן, לא צריכים שלשה עדים, והכי קאמר כך מתפרשת משנתנו:

מתרין בו בפני שנים שלא ימשיך במעשיו המכוערים, ומלקין אותו בפני שלשה דיינים, כשאר חייבי מלקות.

מבאר הגמרא: מלקות בן סורר ומורה — היבא כתיבא⁽²⁰⁾ איך כתובה בתורה, כלומר, מאיזה דרשה דרשין זאת?

כמו דדרשה רבי אבהו —

דאמר רבי אבהו נרבי אבהו דורש דרשתו גבי מוציא שם רע, ששנינו במסכת כתובות (מו) שחייב מלקות: למדנו גזירה שווה: "ויסרו" ויסרו" מבן סורר ומורה, נאמר במוציא שם רע (דברים כא): "ולקחו זקני העיר את האיש ויסרו אותו", ונאמר בבן סורר ומורה: "ויסרו אותו", מה בן סורר ומורה לוקה אף מוציא שם רע לוקה.

ובן סורר ומורה מנלן שלוקה?

מ"בן" — ממה שכתוב בו "בן"⁽²¹⁾.

ו"בן" למדים גזירה שווה מ"בן" הכתוב בפרשת מלקות (דברים כה): "והיה אם בן הכות הרשע". הרי ש"בן" בא ללמד שחייב מלקות.

שנינו במשנתנו: חזר וקלקל נידון בעשרים ושלושה... שנאמר בננו זה — זהו שלקה מפניכם.

ילקוהו. כן הביין הגרע"א בגליון הש"ס בדברי התוס'.

ועיין במנחת חינוך אות כ"ב.

ועיין לקמן הערה 27.

21. המהרש"ל מבאר דרשה זו: שמה שכתוב "בן" בבן סורר ומורה, הוי כאילו כתוב "בן" גם

20. ואין לומר שלוקה משום שעבר על הלאו של: "לא תאכלו על הדם" [עיין בהקדמה לפרקנו] משום שהוא "לאו שבכללות", שאין לוקין עליו.

ועיין לעיל בתוס' (סג ד"ה משום), הסוכרים דאם יחזור ויאכל ולא יוכלו להביאו לבית דין למיתה, כגון בזמן שגלו סנהדרין, מכל מקום